



УДК 159.99

## **ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ**

Студ. О. Терещина, гр. БДФ-14  
Наук. керівник доц. А.В. Колодяжна  
Київський національний університет технологій та дизайну

Важливою передумовою успішного професійного самовизначення є сформованість в особистості професійно-важливих якостей – окремих психічних, психологічних і фізичних властивостей, які відповідають вимогам певної професії і сприяють успішному оволодінню нею. Підготовка до свідомого вибору професії передбачає активне формування таких психологічних якостей як здібності, інтереси, ціннісні орієнтації, прагнення, професійні плани, ідеали, переконання.

Професійне самовизначення особистості це свідомий вибір сфери майбутньої роботи за умови врахування своїх особливостей та можливостей, вимог до неї та соціально-економічних умов. Даний процес охоплює тривалий проміжок життя. Справа в тому, що кожна людина рефлексує постійно, плануючи своє майбутнє і переосмислюючи свої досягнення на роботі. Професійне самовизначення актуалізується і ініціюється різноманітними подіями. Йдеться про закінчення загальноосвітньої школи, професійного закладу, про підвищення кваліфікації, звільнення з роботи і т.д. Більше того, професійне самовизначення пов'язано з віком, соціально-психологічною зрілістю особистості, її потребою в самоактуалізації та самореалізації.

Проблеми професійного самовизначення та управління професійним самовизначенням школярів досліджували в своїх роботах Є.Клімов, Л.Божович, Б.Федоришин, С.Чістякова та інші вчені. Сутність професійного самовизначення полягає у самостійному та свідомому віднайденні змісту обраної або вже виконуваної роботи, а також всієї життєдіяльності в конкретній культурно-історичній та соціально-економічній ситуації, і водночас, встановленню змісту в самому процесі професійного самовизначення.

Існують різні підходи до визначення сутності поняття "професійне самовизначення", однак усі вони містять думку про те, що професійне самовизначення у загальному вигляді являє собою процес вибору, який здійснюється на основі аналізу особистісних можливостей суб'єкта і співвіднесення їх із вимогами професії, що обирається. Тому, професійне самовизначення потрібно розглядати не як одномоментний акт, а продовжений у часі процес, який складається з декількох етапів, тривалість яких залежить не лише від зовнішніх умов, але й від індивідуальних особливостей суб'єкта професійного самовизначення.

З точки зору Т.Кудрявцева, сформованим суб'єктом професійного самовизначення, який послідовно вирішує задачі цього самовизначення, людина стає лише зробивши професійний вибір. Загалом процес самовизначення має на меті ствердження власної позиції в проблемній ситуації, а професійне самовизначення передбачає вироблення власної позиції в ситуаціях, які характеризуються більшим ступенем невизначеності. Задля того, щоб визначитися та зорієнтуватися в проблемній ситуації, особистість повинна співвіднести свої потреби, інтереси, мрії з власними можливостями: підготовленістю, здібностями, емоційно-вольовими якостями, станом здоров'я. Можливості в свою чергу слід співвіднести з вимогами професійного навчального закладу, професією, безпосередньою трудовою діяльністю.

Отже, професійне самовизначення – це структурне новоутворення взаємопов'язаних і поєднаних переконаннями морально-вольових якостей особистості, способів поведінки, знань про професії, практичні вміння і навички, сформовані у відповідності з вимогами суспільства й можливостями навчально-виховного процесу в школі.